

İLKÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR DERSİ KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ARAŞTIRMALARA İLİŞKİN BİR İNCELEME

Doç. Dr. Bülent GÜVEN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Öğretmen Ayşegül DÜNDAR

Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZET

Sanat, insanlık tarihinin belki de başlangıcından bu yana her dönemde var olan bir olgu olarak ifade edilmektedir. Her dönemde ve her toplumda farklı görünüm ya da türlerle ortaya çıktığı gözlenen sanat ve sanatsal nitelikler eğitim yoluyla kazandırılabilir. Zevk, duygu ve güzel biçimler yaratmanın yanı sıra özgün, ortak, alternatif düşünceler üretmeyi öngören, yaratıcı bireyler yetiştiren zihinsel etkinlikler süreci olarak tanımlanan sanat eğitiminin küçük yaşlardan başlayarak gerçekleştirilmesi önemlidir. Sanatın ve sanat eğitiminin gerekliliği düşüncesi ile bugüne kadar 1948, 1968 ilköğretim, 1972 ortaokul ve 1992, 2005 ilköğretim programlarında sanat eğitimi yer almıştır. Programlarda gerçekleştirilen uygulamaların yanı sıra bu alana ilişkin gerçekleştirilen araştırmaların incelenerek program geliştirme boyutuna katkı sağlama üzerine odaklanan bu araştırmanın temel amacı, Türkiye’de 1948 ilköğretim programından günümüze kadar uygulamada yer alan Görsel Sanatlar (Resim-İş) dersi kapsamında 2005 ve 2016 yılları arasında gerçekleştirilen lisansüstü eğitim tezlerini ve yine bu derse ilişkin olarak yayımlanmış makaleleri belirlenen kriterler yönünden incelemektir. Bu çalışma ile bundan sonra Görsel Sanatlar dersine ve bu dersin öğretimi konusunda gerçekleştirilmesi düşünülen araştırmalara ışık tutmak ve ilköğretimde sanat eğitiminin önemini ortaya çıkarabilmek bakımlarından fayda sağlanacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yeni programın uygulamaya konulduğu 2005 yılından başlayarak Görsel Sanatlar dersi ile ilgili tamamlanmış lisansüstü eğitim tezleri ve makaleler oluşturmaktadır. Araştırmanın İlköğretim Görsel Sanatlar dersi olarak belirlenmiş olması ve bazı tezlerin erişime açık olmamasından kaynaklı olarak araştırmanın örneklemini 2005 yılından 2016 yılına kadar tamamlanmış olan 36 adet lisansüstü eğitim tezi (28 yüksek lisans ile 8 adet doktora tezi) ile ULAKBİM’de taranan konuyla ilgili 7 adet makale oluşturmuştur. Bu araştırmanın verileri tarama modelinde, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. İncelemeler sonucunda yapılan araştırmaların yıllara göre homojen dağılım oluşturmadığı, araştırmaların daha çok 2006, 2010 ve

2011 yıllarında sayıca artış gösterdiği, doktora düzeyinde çalışmaların daha az gerçekleştirildiği, yine araştırmaların sayıca önemli bir bölümünde nitel araştırma yönteminin kullanıldığı, tez danışmanlarının genelde tek ve Yrd. Doç. Dr unvanına sahip oldukları ve en çok dersin öğretimine yönelik araştırmalar yapıldığı belirlenmiştir. Ulaşılan bulgu ve sonuçlara dayalı olarak lisansüstü çalışmalarda alana katkı sağlayacak deneysel araştırmalara da yer verilmesi, bu alanda yapılan tezler belli aralıklarla değerlendirilmesi ve ileride yapılacak çalışmalara katkı sağlayacak yayınlar üretilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görsel sanatlar dersi, lisansüstü eğitim, yüksek lisans tezi, doktora tezi, İlköğretim

1. GİRİŞ

Resim tarihsel süreçte iletişim ve anlatım aracı olarak kullanılmıştır. Öyle ki ilkçağdan başlayarak insanlar, yaşamlarını mağara duvarlarına yaptıkları resimlerle anlatmaya çalışmışlardır. Bu süreç içerisinde sanat kavramı insanlık tarihinin her döneminde var olan ve her var olmaya devam edecek bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Bu olgu insana özgürlük alanı tanınması ve insanın kendini en iyi ifade edebildiği alanların başında gelmektedir. Bu alanın bireylere kazandırılması ise sanat eğitimi ile mümkün olabilmektedir. Sanat eğitimi, bireyin çevresini daha iyi görmesini sağlayarak içinde bulunduğu toplum ve dış dünya ile bağlantılar kurmasına, çevreye olan duyarlılığını estetik anlamda değerlendirmesine, yaratıcı ve üretici bir birey olmasına yarayan önemli alanlardan biridir. Sanat eğitimi toplumun kültürel yapısındaki bilinçlendirmeyi arttıran, yeteneklerin erken fark edilmesinin önemli olduğu, duyguları anlatma aracı ve ihtiyaçlara cevap verebilecek özelliklere sahip bir alandır. “Sanat eğitimi bugün bir zevk, duygu ve güzel biçimler yaratmanın yanı sıra özgün, ortak, çağdaş düşünceler üretmeyi öngören yaratıcı bireyler yetiştiren zihinsel etkinlikler süreci olarak görülmektedir.” (Kahraman, 2007).

Küçük yaşlarda başlayan sanat eğitimi, çocuklarda yaratıcılığı geliştirmeye yardımcı olurken aynı zamanda estetik bir düzey, iyi, doğru ve güzeli seçebilme becerisini de beraberinde kazandırmaya yardımcı olabilmektedir. Toplumdaki bütün vatandaşların sahip olmaları gereken asgari ve ortak temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı ilk ve en önemli örgün eğitim aşaması ilköğretimdir (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Sanat eğitimi kavramı genel manada sanatın tüm alanlarını içerirken, daha özel anlamda ise okullarda sanat alanına yönelik verilen dersler olarak anlaşılmaktadır (San, 2003).

Sanatın ve sanat eğitiminin gerekliliği sonucunda bugüne kadar 1948, 1968 ilkokul, 1972 ortaokul ve 1992, 2005 ilköğretim programları geliştirilmiştir. Geçmişten günümüze resim ve el-işleri, sanat eğitimi, resim-iş eğitimi, resim ve görsel sanatlar gibi isimlerle ele alınmış bir derstir. Günümüzde uygulanan görsel sanatlar eğitimi öğretim programı incelendiğinde önceki programlardan farklı bir anlayışa ve yapıya sahip olduğu söylenebilir. Öncelikle, adı “ Resim –İş “ olan dersin yerine ders içerisindeki etkinliklerin sadece resim eğitimine yönelik olmayan; heykel, seramik gibi üç boyutlu; grafik, özgün baskı gibi iki boyutlu sanat alanlarını içeren “Görsel Sanatlar “ adı kullanılmıştır (Ertürk, 2013).

Görsel Sanatlar eğitimi, anlam itibarı ile incelendiğinde eğitim süreci içerisinde sanatın değişik konularda, değişik boyutta ve ağırlıkta bulunduğu bir alan olduğu ortaya çıkmaktadır. Örgün eğitim içerisinde sunulan sanatsal ürünlerde bilgi ve deneyimin katkısı ile bütünleşerek bir ders olarak kendisini gösterir. İlköğretim basamağında sanat, ürünü, tarihi, eleştirisi ile öğrenilen ve öğretilen bir ders haline dönüşmesi zaman almış olsa da

programdaki yerini almayı başaran görsel sanatlar eğitimi, öğrencinin yaratıcılık, estetik gibi özelliklerinin gelişmesine, kendi yeteneklerinin farkına varmasına ve kişilik gelişimi ile sosyal gelişimine katkı sağlayan gerekli bir disiplindir. Üniversitelerde lisansüstü eğitim düzeyinde (yüksek lisans ve doktora) verilen eğitimin bir parçası olarak bilimsel çalışmalar yapılır. Bu tür çalışmalarda araştırmacılar çeşitli kaynaklara dayanarak belirli bir tezi savunurlar. Bunu yaparken çeşitli bilgileri derler, işler, değerlendirir, kendilerine göre yorumlar ve elde ettikleri sonuçlardan hareketle tezlerinin doğruluğunu tartışır (Dinler, 2000). Görsel sanatlar eğitimi alanındaki akademik çalışmaları konu edinen bu çalışma, hem tez hem makale çalışmalarını bir arada bulundurması ayrıca bunları içerik analizine tabi tutarak görsel sanatlar eğitimindeki son 11 yıllık genel yönelimi saptaması açısından önem arz etmektedir. Bu tip araştırmaların genel amacı, bilgiler üreterek farklı sorunlara farklı çözümler bulmaktır.

Bu araştırmanın amacı, Görsel Sanatlar dersi alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarının eğilimlerini incelemektir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. 2005-2016 yılları arasında görsel sanatlar alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ile makalelerin;

- a) Gerçekleştirildiği kurumlara göre dağılımı nasıldır?
- b) Türlerine göre dağılımı nasıldır?
- c) Gerçekleştirildiği Enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- d) Sayısı ve yıllara göre dağılımı nasıldır?
- e) Danışmanlar açısından dağılımı nasıldır?
- f) Danışmanların unvanına göre dağılımı nasıldır?
- g) Tercih edilen araştırma yöntemleri nelerdir?
- h) Tercih edilen çalışma grupları kimlerdir?
- i) Veri toplama araçları nelerdir?
- j) Veri toplama araçlarının özgünlük durumu nasıldır?
- k) Veri toplama araçlarında kullanılan ölçeklerin türü nedir?
- l) Veri çözümlemede yararlanılan istatistiksel program ve teknikler nelerdir?
- m) Çalışmanın örnekleme türleri nelerdir?
- n) Çalışmalarda yararlanılan Türkçe ve Yabancı Kaynak sayılarının dağılımı nasıldır?
- o) Çalışmalarda kullanılan ortak temalar nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada; ilköğretim görsel sanatlar dersi öğretimi kapsamında gerçekleştirilmiş olan lisansüstü eğitim tez çalışmaları ve yayınlar tarama modeline uygun olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Tarama modelleri, geçmişten günümüze bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma uygulamalarıdır (Karasar, 2012).

2.1.Evren ve Örneklem

Türkiye’de yeni programların uygulamaya konduğu 2005 yılından başlayarak ilköğretim görsel sanatlar dersi ile ilgili yapılmış ve okuyucu erişimine açık olan lisansüstü eğitim tezleri ile ULAKBİM de taranan makaleler araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise, 2005 yılından 2015 yılına kadar ilköğretim görsel sanatlar dersi ile ilgili yapılmış olan ve erişime açık bulunan 36 lisansüstü eğitim tezi (28 yüksek lisans ve 8 doktora) ve yine aynı tarihlerde ULAKBİM tarafından taranan hakemli dergilerde yayımlanmış olan 7 adet makale oluşturmuştur.

2.2.Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Verilerin toplanmasında kullanılacak kategorileri oluşturmak için öncelikle literatürden elde edilen bilgiler ışığında bir kategori havuzu oluşturulmuştur. Değerlendirmeler ışığında kategori havuzu gözden geçirilmiş ve gerekli değişiklikler yapılmıştır. Çalışma kapsamındaki makale ve tezler okunarak analiz edildikten sonra bir kez de çetele tutularak okunmuştur.

Belirlenen dergilerin ve tezlerin tamamı okunmuş, kategorilere göre sınıflandırılması yapılarak sonrasında her bir alt kategoriye ait frekanslar hesaplanmıştır. Hesaplanan frekansların hem alt kategoriler bazında hem de ana kategoriler bazında yüzdeleri alınmıştır. Elde edilen veriler alt amaçlar doğrultusunda tablolaştırılarak sunulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Türkiye’de yayımlanmakta olan tezlerin ve ULAKBİM’de taranan makalelerin belirlenmesi, nitelik ve niceliğine göre değerlendirilmesi sonucunda; makale ve tezlerdeki yazarlar hangi kurumlardan oluşmuş, araştırmadaki kaynakların türleri, tez ve makaledeki Türkçe ve yabancı kaynakça sayısı, makalelerin yazımındaki yöntem bilgisi, makale ve tezdeki katılımcılar, kullanılan ölçme aracının türü, araştırma için kullanılan ölçeğin türü, ölçme aracının özgünlük durumu, ölçeğin derecesi, kullanılan analiz türleri, araştırmalarda kullanılan bilgisayar paket programları, tezlerdeki danışman sayısı, tez ve makalelerin yıllara göre dağılımı, araştırmaların yapıldığı enstitülerin türleri kategorileri oluşturulmuş ve bu kategoriler tablolaştırılarak bulgularıyla birlikte aşağıda sunulmuştur.

TABLO 1. Yazarların kurumlara göre dağılımı

ÜNİVERSİTE	f
Ankara Üniversitesi	1
Anadolu Üniversitesi	6
Akdeniz Üniversitesi	1
Balikesir	1
Bartın Üniversitesi	1
Başkent Üniversitesi	1
Çanakkale Onsekiz Mart	1
Dokuz Eylül	1
Dumlupınar	1
Gazi Üniversitesi	15
Necmettin Erbakan üniversitesi	2
Niğde üniversitesi	1
Marmara	3
Mustafa Kemal	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4
Pamukkale Üniversitesi	1
Sakarya Üniversitesi	1
Yedi Tepe	1
TOPLAM	43

Yazarların kurumlara göre dağılımı incelendiğinde en fazla sayıda Görsel Sanatlar konusunda tez çalışmalarının Gazi Üniversitesi bünyesinde bulunan araştırmacılar tarafından gerçekleştirildiği Tablo 1 de görülmektedir. Daha sonra sırasıyla Anadolu Üniversiteli (n=6) araştırmacıların tezleri yer almaktadır. Türkiye’de yaklaşık 80 Eğitim Fakültesi bulunmaktadır. 18 üniversitede Görsel Sanatlar dersi öğretimi konusunda tez çalışması gerçekleştirilmiş olup en düşük sayıca (n=1) tez çalışmasının gerçekleştirildiği üniversite sayısı 13 olarak belirlenmiştir.

TABLO 2. Araştırılan Kaynakların türleri

Kaynak Türü	F	%
Yüksek Lisans Tezi	28	65
Doktora Tezi	8	19
Makale	7	16
TOPLAM	43	100

Konuyla ilgili araştırma yapılan lisansüstü eğitim tezleri ve makalelerin dağılımı yukarıda Tablo 2 de gösterilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde gerçekleştirilen araştırmalar arasında bulunan tezlerden 28’i (yaklaşık %65) Yüksek Lisans düzeyinde, 8’i (yaklaşık %19) Doktora düzeyinde olup, ULAKBİM’ de erişime açık olarak taranan makaleler ise 7 adet

(yaklaşık %16) olarak belirlenmiştir. Bulgulara dayalı olarak taranan çalışmalarda en büyük dilimin yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirilen tezlerden oluştuğu ifade edilebilir.

TABLO 3. Araştırmaların Yapıldığı Enstitü Türü

Enstitü Türü	F	%
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	29	81
Sosyal Bilimler Enstitüsü	7	19
TOPLAM	36	100

Türkiye’de 43 Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 168 Sosyal Bilimler Enstitüsü’nün bulunduğu ve faaliyet gösterdiği YÖK verilerinde görülmektedir (www.yok.gov.tr). Konuyla ilgili incelenen tezlerden 29’unun Eğitim Bilimleri Enstitüleri bünyesinde, 7’sinin ise Sosyal Bilimler Enstitüleri bünyesinde gerçekleştirildiği bulgusu Tablo 3’de yer almaktadır.

TABLO 4. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	F	%
2005	2	4,6
2006	4	9,3
2008	3	6,9
2009	2	4,6
2010	5	11,6
2011	7	16,2
2012	4	9,3
2013	3	6,9
2014	3	6,9
2015	2	4,6
2016	4	9,3
TOPLAM	43	100

Tablo 4 incelendiğinde 2005 yılından sonra konuyla ilgili incelenen tez ve makalelerde en çok sayıdaki araştırmaların 2011 (n=7) ve 2010 (n=5) yıllarında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bu durumun yeni programların ilk çıktılarının 5 yıllık süreci tamamlayarak gözlenmeye başlanmış olmasından temellendiği söylenebilir. Yıllara göre araştırmaların dağılımı, 2006 (n=4), 2008 (n=3), 2016 (n=4), 2014(n=3), 2009(n=2), 2012(n=4), 2015(n=2) şeklinde devam etmekte olup, en az çalışmanın gerçekleştirildiği yıllar 2005 ,2009,2015 olarak tespit edilmiştir.

TABLO 5. Tezlerdeki Danışman Sayıları

Tezlerdeki Danışman Sayısı	f	%
1	35	97
2	1	3
TOPLAM	36	100

İncelenen 36 tez çalışmasından tek danışmanla yürütülen tez çalışmalarının yaklaşık %97 lik bir oranla 35 adet olduğu, iki danışmanı bulunan tez çalışması sayısının ise 1 olduğu tablo 5’de görülmektedir.

TABLO 6. Tezdeki Danışman Unvanları

Unvanları	F	%
Yrd. Doç. Dr	19	53
Doç. Dr	2	5
Prof. Dr	15	42
TOPLAM	36	100

İncelenen 36 tez çalışmasında Yrd. Doç. Dr olan danışman sayısı (n=19) , Doç. Dr olan danışman sayısı (n=2),Prof. Dr olan danışman sayısı (n=15) olarak tablo 6 ‘da görülmektedir.

TABLO 7. Araştırmalarda Kullanılan Araştırma Türü

Kullanılan Yöntem Türü	F	%
Nicel Yöntem	7	16,2
Nitel Yöntem	25	58,1
Karma Yöntem	11	25,6
TOPLAM	43	100

Tablo 7’de yer alan kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde en yüksek frekansta nitel araştırma türlerinin (n=25) Nicel araştırmalarda (n=7) olduğu görülmektedir.. . Araştırmalarda birden fazla yöntem kullanıldığına da rastlanmıştır. Karma yöntemin kullanıldığı (n=11) araştırmalar belirlenmiştir.

TABLO 8. Araştırmalarda Yer alan Katılımcı Özellikleri

Katılımcılar	F	%
Öğrenci	20	46,5
Öğretmen	10	23,25
Öğrenci ve Öğretmen	2	4,65
Öğretmen Adayı ve Öğretmen	1	2,32
Öğrenci ve Veli	1	2,32
Diğer	9	20,93
TOPLAM	43	100

Tablo 8’de incelenen araştırmaların evren ve örnekleminde yer alan katılımcıların özellikleri ve sayısı yer almaktadır. İncelenen çalışmalarda birden fazla katılımcı özelliği olduğu dikkate alınmıştır. Araştırmalarda katılımcı olarak genellikle (20 çalışma) öğrencilerin tercih edildiği görölmektedir. Araştırmalara katılan öğretmenlerin bulunduğu ise 10 çalışma bulunmaktadır. Hem öğrenci hem öğretmenlerin katıldığı 2 araştırma olduğu görölmektedir.

TABLO.9 Kullanılan Ölçek

Ölçek Türü	F	%
Derecelendirme	9	20,93
Başarı Testi	4	9,30
Soru listesi	6	13,45
Likert Tipi Ölçek	6	13,45
Belirtilmemiş/Kullanılmamış	18	41,86
TOPLAM	43	100

Araştırmalarda ölçek türü olarak en fazla derecelendirilmiş ölçeklere yer verildiği (n=9) Tablo 9’da görölmektedir. Kullanılan ölçeklerin çoğu soru listesi ve likert tipindedir. Ardından Başarı testinin (n=4) kullanıldığı görölmektedir. Bununla birlikte 18 araştırmada ölçek türü ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

TABLO 10. Kullanılan Ölçeğin Özgünlüğü

Özgünlük Durumu	F	%
Geliştirme	19	44,18
Uyarlama	6	13,45
Belirtilmemiş	18	41,86
TOPLAM	43	100

İncelenen araştırmalarda 6 adet uyarlama çalışması ve 19 adet araştırmacılarca geliştirilen bir ölçeğin kullanıldığı belirlenmiş ve tablo 10’da gösterilmiştir. Çalışmalardan 18’sinde ölçek kullanılmadığı ya da ölçeğin geliştirme ya da uyarlama olduğuna dair bir bilgiye rastlanmadığı söylenebilir. Bu çalışmalar literatür taraması, derleme, kuramsal yapı ortaya koymak amacı ile yapılan ve ölçek kullanılmayan çalışmalardır.

TABLO 11. Kullanılan Paket Program

Paket Program	F	%
SPSS	12	27,9
SPSS ve EXCEL	3	6,9
NVİVO	1	2,3
Belirtilmemiş /Kullanılmamış	27	62,7
TOPLAM	43	100

Araştırmalarda yapılan analizler için kullanılan istatistiksel paket programlar içinde en fazla SPSS (n=12) kullanıldığı Tablo 11 de görülmektedir. Bunun yanında EXCEL paket programı ile birlikte ise 3 araştırmada kullanılmıştır. 22 araştırmada ise verileri analiz ederken kullanılan program belirtilmemiştir. Bu araştırmalar literatür taraması, derleme, kuramsal yapı ortaya koymak amacı ile yapılan çalışmalardır.

TABLO 12. Araştırmalarda Kullanılan Örnekleme Türleri

Örnekleme Türleri	F	%
Amaçlı Örnekleme	2	4,6
Küme Örnekleme	1	2,3
Olasılık Temelli	1	2,3
Ölçüt Örnekleme	2	4,6
Seçkisiz Örnekleme	2	4,6
Durum Örnekleme	2	4,6
Oransız eleman Örnekleme	1	2,3
Belirtilmemiş	32	74,4
TOPLAM	43	100

Yapılan araştırmalarda Örnekleme türünün belirtilmediği durumlar çok fazladır (n=32) yine bu araştırmalar literatür taraması, derleme, kuramsal yapı ortaya koymak amacı ile yapılan çalışmalardır. Örnekleme durumu belirtilen çalışmaların frekansı Tablo 12’de gösterilmiştir.

TABLO 13 . Araştırmalarda kullanılan desen ve modeller

DESEN-MODELLER	F	%
DeneySEL Desen	3	6,9
Yarı DeneySEL Model	1	2,3
Eylem Araştırması	4	4,6
Tarama Modeli	13	30,2
Betimsel araştırma Modeli	1	2,3
Karma Modeller	4	4,6
Belirtilmemiş	15	34,8
TOPLAM	43	100

Yapılan araştırmalarda kullanılan modellerin Tablo 13 deki sonuçlarla belirtilmeye çalışıldı. En çok kullanılan model tarama modelidir. 15 tane çalışmada da kullanılan modeller belirtilmemiştir.

TABLO 14 . Kullanılan Analiz Tekniği

Analiz Tekniği	F	%
İçerik Analizi	2	6
İçerik analizi +Betimsel A.	1	3
T testi	1	3
Betimsel Analiz	8	24
Excel	1	3
T testi +Anova	1	3
T testi+ Varyans +Betimsel A.	1	3
Varyans A. + Korelasyon	1	3
T testi+ Anova Testi	1	3
Belirtilmemiş	19	49
TOPLAM	36	100

Araştırmalarda analiz türü olarak farklı teknikler kullanılmıştır. En sık kullanılan teknik içerik analizi (n=2) olarak bulunmuştur. Betimsel İstatistiki Teknik (n=8) ve Birden çok analizin kullanıldığı araştırmalara da rastlanmıştır. Betimsel İstatistiki Teknik ve ANOVA (n=8), Betimsel İstatistiki Teknik, F Testi ve T testi (n=6), T Testi ve ANOVA (n=5) birden çok analizin kullanıldığı çalışmalarda en sık rastlanan analiz türlerindedir.

Tablo 14'de tezlerde veri çözümlemede yararlanılan istatistiksel teknikler incelenmiştir. Bu verilere göre teknikler; betimsel teknikler ,t-testi, varyans analizi (ANOVA), doküman analizi, faktör analizi, betimsel analiz ve içerik analizi olarak sınıflandırılmıştır.

TABLO 15 . Araştırmalarda Kaynak Kullanım Durumu

Türkçe Kaynak Kullanım Aralığı	f	%
0-50	23	53,48
50-100	16	37,20
100-150	4	9,30
TOPLAM	43	100
Yabancı Kaynak Kullanım Aralığı	f	%
0-30	37	86,04
30-50	6	13,96
TOPLAM	43	100

Tablo 15 incelendiğinde araştırmalarda kullanılan Türkçe kaynaklar 0-50 (n=23) aralıında bulunmaktadır. Yabancı kaynaklar ise 0-30 (n=37) aralıında görölmektedir. Bazı tezlerde yabancı kaynakların hiç kullanılmadığı da görölmüştür.

TABLO 16. Tez ve makalelerde kullanılan ortak temalar

Temalar	f	%
Öğretim Yöntemleri	4	9,30
Yaratıcılık Kavramı	3	6,97
Öğretim Programı	10	23,25
Değerlendirme		
Görsel Sanat Kültür	2	4,65
Beceri Kazanımı	1	2,32
Müze Bilinci	2	4,65
Materyal Kullanımı	1	2,32
Nesnel Gerçeklik	1	2,32
Akıllı Tahta Kullanımı	1	2,32
Drama Destekli Eğitim	1	2,32
Renk bilgisi	1	2,32
Yapılandırmacı yaklaşım	1	2,32
Görsel Sanatlar dersinin önemi	9	20,93
Soyut Çalışmalar	1	2,32
Eğitsel Oyunlar	1	2,32
Fiziki Şartlar	1	2,32
İnsan Figürü Çizimi	1	2,32
Görsel Sanatlar ders saati	1	2,32
Disiplinler arası Öğretim	1	2,32
TOPLAM	43	100

Tablo 16 incelendiğinde araştırmalarda ortak olarak işlenen temanın Öğretim Programı değerlendirmesi (n=10) olduğu görölmektedir. Sırasıyla Görsel Sanatlar dersinin önemi (n=9), Öğretim Yöntemleri (n=4) Yaratıcılık kavramı (n=3) temaları da yoğun olarak kullanılmıştır. Diğer temalar eşit düzeyde kullanılmıştır bir sonraki çalışmalarda üzerinde çalışmanın az olduğu temalardan olmasına dikkat edilirse bu alana katkı daha fazla sağlanacaktır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

İlköğretimde önemli yeri olan Görsel Sanatlar dersinin hedefine ulaşması dersin etkili bir şekilde öğretmenler tarafından kullanılması ve öğretilmesine bağlıdır. Eğitimciler her türlü ön yargılardan uzak, yenilikçi teknoloji ile barışık düzeye getirilmelidir. Öğretmenler kendilerini geliştirmeli, zengin materyal seçenekleri ile dersi daha verimli hale getirmelidirler. Öğretmen, öğrenci, veli ve okul idaresi iyi bir iletişim içerisinde olmalıdır. Bu araştırma ile Görsel Sanatlar ya da Sanat eğitimi alanında farklı araştırma konuları üzerinde odaklanarak alanın gelişimine ve literatüre katkı sağlanması beklenmektedir. Görsel sanatlar dersi alanında 36 lisansüstü eğitim tezi (28 yüksek lisans ve 8 doktora tezi) ve 7 adet makale incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik geliştirilen öneriler şu şekilde özetlenebilir:

2005-2016 yılları arasında her yıl görsel sanatlar alanında 2007 yılı hariç yüksek lisans tezi yazıldığı görülmüştür. Ancak doktora tezi her yıl hazırlanmamış sadece 2005, 2008, 2009 ve 2010 yıllarında hazırlanmıştır. Bu sonuçlar bize görsel sanatlar dersinin yüksek lisansta sürekli bir şekilde çalışıldığını ancak doktora da kesintiye uğradığını göstermektedir. Çalışma evrenine bakıldığı zaman çalışmalar en çok öğrenciye yönelik yapılmıştır. En çok kullanılan araştırma yönteminin nitel araştırma yöntemi olduğu belirlenmiştir. En çok kullanılan veri toplama aracı anket ve görüşme formu olarak belirlenmiştir. Çalışmalarda en çok kullanılan istatistiksel teknikler ise betimsel tekniklerdir. Çalışmalardaki tez danışmanlığını en çok Yrd. Doç Dr. unvanına sahip danışmanların yaptığı belirlenmiştir. Çalışmalarda en çok dersin öğretim programını değerlendirmeye ve önemini belirlemeye yönelik konuların ele alındığı söylenebilir.

Bu sonuçlar ışığında danışmanlar yeni araştırmacıları Görsel Sanatlar alanında özellikle doktora düzeyinde çalışmaya yönlendirmelidir. Tezlerde daha çok öğrencilerle çalışılmasına rağmen diğer gruplarla da çalışmalara önem verilmelidir. Bu konudaki çalışmaların teşvik edilmesi gerekmektedir. Araştırmacıların danışmanları tarafından yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu alanda yapılan tezler belirli aralıklarla değerlendirilmeli ve yapılacak çalışmalara ışık tutulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akgül,B.(2013). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Akıllı Tahta Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi.Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Akın, N. O (2006). İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitiminde Estetik Eğitimi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aksoy,N .D(2010).Postmodern Sanat Eğitimi Kapsamında İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitiminin Değerlendirilmesi ve Programın Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Öneriler.Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akyıldız,F. M.(2006).İlköğretim Okullarında (9-12 Yaş) Görsel Sanatlar Dersi Kapsamında Renk Bilgisi'nin Kavratılmasındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri.Ondokuz Mayıs Üniversitesi,Samsun.
- Arslan, M. M., ve Eraslan, L. (2003). Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 89-106.
- Ateş,R.(2007).İlköğretim 7-11 Yaş Grubu İçin Görsel Sanatlar Dersi'nin Önemi.Marmara Üniversitesi,İstanbul.
- Aypek, Arslan A. ve Tokbaş Eyiol. P. (2006). Görsel sanatlar eğitiminde standartlar ve uygulama, *Ulusal Sınıf Öğretmenleri Sempozyumu*. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bahar,S.(2011).Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmenliğinde Okuyan Öğrencilerin Görsel Sanatlar ile İlgili Görüşleri.Niğde Üniversitesi,Niğde.
- Beykal, O. F. (2005). *İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Özgün Baskiresim Konularının ÇASEY ile Uygulanmasının Öğrencilerin, Başarılarına, Tutumlarına ve ÖğrenmeninKalıcılığına Etkisi* Ankara: G.Ü EBE Resim-İş Eğitimi ABD Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Canlı,K.(2016).İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen,Öğrenci ve Veli Görüşleri.Necmettin Erbakan Üniversitesi,Konya.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *BİLİG*,37, 155-174.
- Demir,S.(2014).Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinin Amaçlarına Erişi Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi.Dumlupınar Üniversitesi,Kütahya.
- Dinler, Z. (2000). *Bilimsel araştırma ve internet'e bağlı bilgi merkezleri*. Bursa: Ekin Kitapevi.
- Dorukan,N.(2009).İlköğretim Kurumlarındaki Görsel Sanatlar Dersinin Uygulamaları ve Sonuçları.Marmara Üniversitesi,İstanbul.
- Duman,A.(2013).İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Eğitsel Oyunlarla Görsel Sanatlar Dersine Olan İlgilerinin Belirlenmesi.Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Ertürk,M.(2013).İlköğretim 2. Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, Ocak,3(1).
- Etike, S. (2001). *Cumhuriyet dönemi resim eğitimi (1923-1950)*. Ankara: Güldiken Yayınları.

- Kurtulus, Y. (2000). *Türkiye’de sanat eğitimi tarihi (1950-1999)*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gökmen,S.(2016).İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Hayalden İnsan Figürü Çizimlerine Görsel Sanatlar Dersinin Etkisi.Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Gürdal,A.(2007).Görsel Sanatlar Dersinde Yapılandırmacı Yaklaşımaya Dayalı Öğretim Uygulamalarına İlişkin Öğretmen görüşleri.Anadolu Üniversitesi,Eskişehir.
- İnci,H.(2012).İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Yer Alan Üç Boyutlu Biçimlendirme Çalışmalarının Nesnel Gerçeklik Basamağındaki Öğrencilerin Özgüven Gelişimlerine Katkısı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi,Samsun.
- Kahraman,A.D.(2007).Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Programının Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri ve Çözüm Önerileri.Anadolu Üniversitesi,Eskişehir.
- Kahvecioğlu, N. S.(2007).İlköğretim 2. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Öğretim Yöntemlerinin Öğrenme Üzerindeki Etkisinin Karşılaştırılması.Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Karameşe, E. (2016).Türkiye ve Kanada ilköğretim görsel sanatlar dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Nitel Bir Araştırma). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Bartın Üniversitesi,Bartın.
- Karasar, N(1999).Bilimsel Araştırma Yöntemleri.Nobel Yayınları,Ankara.
- Karasar, N. (2012). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya,Ö .(2006).İlköğretim 3. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Drama Destekli Eğitimin Yaratıcı Sürece Katkıları.Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Keleş,P.(2012).İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Dijital Kültürün Öğrencilerin Yaratım Sürecine Etkileri.Ondokuz Mayıs Üniversitesi,Samsun.
- Kırıçoğlu, O.T. (1991). *Sanatta Eğitim Görmek, Anlamak, Yaratmak*.Demircioğlu Matbaacılık, Ankara
- Kocaman,Ö.(2011).İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Verilen Temel Tasarım Eğitiminin Yaratıcılığa Katkısının Belirlenmesi.Mustafa Kemal Üniversitesi,Hatay.
- Koç ,E (2008).İlköğretim Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi.Çanakkale Onsekiz mart Üniversitesi,Çanakkale.
- Koç,H. H.(2011).İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Öğretmenlerin Materyal Kullanımına Yönelik Görüşleri.Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Koçak,S .K(2010).İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitim Dersindeki Müze Etkinliklerine Yönelik,Öğrenci,Öğretmen ve Müze Yetkililerinin Görüşleri.Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Lanpir,C .K(2010).İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Küçük grup Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması.Anadolu Üniversitesi,Eskişehir.
- M.E.B. (2006). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı*. Ankara.

- Orhun, F. B. (2005). İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Özgün Baskiresim Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi ile Uygulamasının Öğrencilerinin Başarısına, Tutumlarına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özsoy, V. (1993). Eğitim Fakültesi Resim – İş Eğitimi Bölümlerinde Yeniden Yapılanma ve Bir Program Önerisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi S: 121*
- Özsoy, V. (1999). Güzel Sanatlar Öğretiminde Çok Alanlı ve Projelere Dayalı Bir Yöntem. *I. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri*, Çanakkale : Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Özsoy, V. (2006). Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar, Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları No:4, Sayfa:19.
- Pekdağ, G. N. (2011). İlköğretim Görsel Sanatlar Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- San, İ. (2003). *Sanat eğitimi kuramları*. Tan Yayınları:25, Eğitim Dizisi:1. Ankara:Özen Matbaacılık.
- Sağ, M. (2009). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Eleştiri Becerilerinin Kazandırılması (Kilim Örneği). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sağlam, Ş. (1992). 6-14 Yaşlarında Resim-İş Eğitimi. Esin Yayınevi, İSTANBUL
- Sarı, H. N. (2011). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Kuramsal Yapı ve Uygulanabilirlik Açısından Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- San, İ. (2002). Sanatla Eğitim Üzerine Yeni Düşünceler. *I. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri*, Çanakkale: OMÜ Eğitim Fakültesi.
- Tarı, H. (2011). İlköğretim Okullarının 1. 2. 3. Sınıflarında Uygulanan Görsel Sanatlar Dersinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tarlakazan, E. (2010). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi 6. Sınıf Kazanımlarının İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Etkinlikleri İle Gerçekleştirilmesinin Öğrenci Erişimine Etkisi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Türkkan, B. (2008). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Türkyılmaz, R. (2008). İlköğretim Okulları İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersinde Soyut Çalışmaların Yeri. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tütüncü, S. (2006). İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Çerçevesinde Çocuk Resminde Yaratıcılık Kavramının Algılanışına İlişkin Bir Durum Çalışması. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Twigg, D., & Garvis, S. (2010). Erken Çocukluk Eğitiminde Sanatın Keşfi. *Uluslararası Dergi Toplumda Sanatlar*, 5 (2), 193-204

- Ünlü, Kır aç H. (1999). *İlköğretim okullarında sınıf  ğretmenlerinin resim-iş dersi programını uygulamada karşılaştıkları sorunlar üzerine bir  alışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
-  nver, E. (2002). *İlköğretim Kurumları I.Kademede Resim-İş Eğitimine Yönelik Hazırlanan Programlar ve Sorunları*, Gazi  nv. Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Matbaası.
- Varış,F.(1996).Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler.Alkım Yayıncılık,ANKARA
- Yavuz ,Z.(2014).Fiziki Őartların 8-9 Yaş Grubu  ğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersindeki Başarısına Etkisi.Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Yılmaz,M.(2015).Görsel Sanatlar Dersindeki Zenginleştirilmiş  ğretim Ortamının  ğrenci Davranışına, r nlerine Etkisi( ç Boyutlu Tasarım Konuları  rneğiyle).Gazi Üniversitesi,Ankara.
- Y K (1983). Lisansüstü Eğitim- ğretim Enstitülerinin Teşkilat ve İşleyiş Yönetmeliği. 03.03.1983 tarihli ve 17976 sayılı Resmi Gazete
- Y kselg n, (2010).İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi  ğretim Programındaki ‘‘Görsel Sanatlar Kültürü’’  ğrenme Alanının Uygulamasına İlişkin Sınıf  ğretmenlerinin Görüşleri.Anadolu Üniversitesi,Eskişehir.
- Zafer,H.(2015).Görsel Sanatlar Dersinin Etkiliğini Arttırmada Yöneticilerin Etkisi.Yeditepe Üniversitesi,İstanbul

JOURNAL OF AWARENESS